

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Ю.О.Каганов

вересня 2020 р.

ТЕОРІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
кваліфікація: доктор філософії з права
освітньо-наукова програма «ПРАВО»

Укладач: Шарая Анна Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та господарського права

Погоджено з
Гарантом освітньої програми

Т.О. Коломоєць

Погоджено з
навчально-методичним відділом

Л.О. Нестеренко

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри адміністративного та
господарського права
Протокол № 1 від " 04 " вересня 2020 р.
Завідувач кафедри

В.К. Колпаков

Ухвалено науково-методичною радою
юридичного факультету
Протокол № 1 від " 08 " вересня 2020 р.
Голова науково-методичної ради
юридичного факультету

І.В. Сна

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
Галузь знань 08 Право (шифр і назва)	Кількість кредитів – 6	Вибіркова № 3
Спеціальність 081 Право (шифр і назва)	Загальна кількість годин – 180	Рік навчання:
Кваліфікація: доктор філософії з права	Змістових модулів – 10	2 -й
Освітньо-професійна програма 081 Право (назва)		Лекції
		48 год.
Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Кількість поточних контрольних заходів – 2	Практичні -
		Самостійна робота
		132 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія адміністративного примусу» є формування у здобувачів цілісного уявлення про теорію адміністративного примусу та одержання наукових знань щодо сутності, завдань та особливостей адміністративного примусу як одного із напрямів державно-владної діяльності. Навчальна дисципліна викладається задля оволодіння майбутніми докторами філософії з права системою теоретичних і науково-прикладних знань щодо засад та адміністративного інструментарію, які використовуються під час застосування різними органами публічного адміністрування заходів адміністративного примусу на основі норм адміністративного законодавства. Специфічною особливістю адміністративного примусу як різновиду державного примусу є відсутність єдності в сприйнятті цього явища, що пояснюється низьким рівнем систематизації законодавства, нормами якого врегульовуються відповідні заходи. Водночас це має значення з позиції не лише доктринального, а й прикладного сприйняття.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія адміністративного примусу» є:

- вивчення особливостей правового регулювання заходів адміністративного примусу;
- формування навичок роботи з нормативними матеріалами, вміння застосовувати здобуті теоретичні знання у вирішенні практичних питань;
- предмет, методи та принципи курсу «Теорія адміністративного примусу»;
- джерела правового регулювання у сфері застосування заходів адміністративного примусу;
- існуючі системи права, основні концепції охорони та захисту прав людини в діяльності державних органів, їх інститути;
- положення нормативних актів, які регулюють застосування заходів адміністративного примусу;
- проблемні питання застосування заходів адміністративного примусу;
- перспективи покращення практики застосування заходів адміністративного примусу;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

- аргументувати положення і висновки, до яких здобувач дійшов в процесі дослідження, з використанням широкого арсеналу моделей, правил і прийомів юридичного аргументування;
- збирати, аналізувати, систематизувати законодавство, що складає нормативну базу наукового дослідження, виявляти прогалини, суперечності та інші його недоліки, формувати власні пропозиції, спрямовані на їх

подолання;

- спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та професійної діяльності, в тому числі і на міжнародному рівні, демонструючи системний науковий світогляд та культурний кругозір;

- самостійно ініціювати, організовувати та проводити комплексні правові дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань;

- здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом їх порівняльно-правового аналізу.

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на формування цілісної системи теоретичних і практичних знань щодо організаційних і правових підходів до з'ясування сутності теорії адміністративного примусу.

Міждисциплінарні зв'язки. Місце навчальної дисципліни «Теорія адміністративного примусу» серед юридичних дисциплін визначається її зв'язками як з базовими теоретико-юридичними, так і галузевими юридичними науками. Зокрема, з теорією держави та права, що містить загальні положення правового регулювання суспільних відносин, Конституційним правом України (в частині прав людини, організації державної влади, її діяльності, реалізації права на захист), Цивільним правом України (в частині особистих немайнових прав фізичної особи та захисту цивільних прав), Митним правом, Адміністративним правом, Адміністративним процесом та ін. Зв'язок з іншими юридичними і неюридичними дисциплінами визначається специфікою предмета курсу «Теорія адміністративного примусу».

Отже, «Теорія адміністративного примусу» є синтезуючою дисципліною, яка сприяє комплексному розумінню правової системи України, особливостей діяльності органів державної влади. Вона виконує роль своєрідного узагальнення отриманих знань з галузевих предметів, покликаних сформувати доктора філософії з права.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема заняття	Контрольне завдання
Змістовий модуль 1	
Загально-правові та доктринальні положення теорії адміністративного примусу	<ul style="list-style-type: none"> - визначити поняття «примус», притаманне для різних сфер (правова, соціологічна, політична тощо); - виокремити види примусу (провести класифікацію); - охарактеризувати державний примус: сутність, характеристика, види; - проаналізувати адміністративний примус як різновид державного примусу (знайти спільне і відмінне);

	<ul style="list-style-type: none"> - з'ясувати поняття адміністративного примусу і його специфіку. Виділити ознаки адміністративного примусу, їх значення; - визначити зміст і мету адміністративного примусу.
Поняття, сутність, мета, завдання, призначення та принципи адміністративно-примусової діяльності в Україні.	<ul style="list-style-type: none"> - з'ясувати сутність нормативно-правового забезпечення адміністративно-примусової діяльності в Україні; - визначити поняття адміністративно-примусової діяльності; - охарактеризувати співвідношення адміністративно-примусової діяльності із суміжними поняттями; - з'ясувати мету, завдання, призначення адміністративно-примусової діяльності в Україні; - охарактеризувати принципи адміністративно-примусової діяльності в Україні.
Змістовий модуль 2	
Гносеологія заходів адміністративного примусу	<ul style="list-style-type: none"> - визначити поняття заходів адміністративного примусу; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу; - визначити підходи до класифікації заходів адміністративного примусу в залежності від різних критеріїв; - провести детальну характеристику заходів адміністративного запобігання, заходів адміністративного припинення, заходів адміністративного стягнення.
Система органів публічного адміністрування, що здійснюють адміністративно-примусову діяльність: праксеологічний аспект	<ul style="list-style-type: none"> - сформулювати загальну характеристику системи органів публічного адміністрування, що здійснюють адміністративно-примусову діяльність; - проаналізувати складові елементи системи органів публічного адміністрування, що здійснюють адміністративно-примусову діяльність; - визначити перелік нормативно-правових актів, що визначають функціонування органів публічного адміністрування, які здійснюють адміністративно-примусову діяльність.
Змістовий модуль 3	
Теоретико-правові засади застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення	<ul style="list-style-type: none"> - провести дослідження специфіки застосування адміністративного затримання; - визначити підстави для особистого огляду і огляду речей; - з'ясувати особливості вилучення речей і документів, тимчасового вилучення посвідчення водія, тимчасового затримання транспортних засобів; - визначити специфіку відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.
Адміністративні стягнення: доктринальний та	<ul style="list-style-type: none"> - визначити поняття і мету застосування адміністративних стягнень;

нормативно-правовий аспекти	<ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати види адміністративних стягнень; - вивчити правила накладання адміністративних стягнень.
Змістовий модуль 4	
Теорія поліцейських заходів	<ul style="list-style-type: none"> - з'ясувати сутність, значення, мету, завдання поліцейських заходів; - проаналізувати види поліцейських заходів; - визначити особливості превентивних поліцейських заходів.
Поліцейські заходи примусу: теоретико-правова характеристика	<ul style="list-style-type: none"> - провести загальну характеристику поліцейських заходів примусу; - визначити особливості застосування фізичного впливу (сила); - з'ясувати специфіку застосування спеціальних засобів; - охарактеризувати підстави застосування вогнепальної зброї.
Змістовий модуль 5	
Заходи адміністративного-примусу в діяльності прокуратури: гносеологія застосування	<ul style="list-style-type: none"> - дослідити функції і призначення прокуратури; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу в діяльності прокуратури; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності прокуратури; - з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності прокуратури.
Змістовий модуль 6	
Теорія заходів адміністративного-примусу в діяльності Служби безпеки України	<ul style="list-style-type: none"> - дослідити функції і призначення Служби безпеки України; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу в діяльності Служби безпеки України; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності Служби безпеки України; - з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності Служби безпеки України.
Змістовий модуль 7	
Нормативно-правовий аспект застосування заходів адміністративного-примусу в діяльності органів доходів і зборів	<ul style="list-style-type: none"> - дослідити функції і призначення органів доходів і зборів; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу в діяльності органів доходів і зборів; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності органів доходів і зборів; - з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності органів доходів і зборів.
Змістовий модуль 8	
Специфіка заходів адміністративного-примусу в діяльності органів охорони	<ul style="list-style-type: none"> - дослідити функції і призначення органів охорони державного кордону; - охарактеризувати нормативно-правову основу

державного кордону	застосування заходів адміністративного примусу в діяльності органів охорони державного кордону; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності органів охорони державного кордону; - з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності органів охорони державного кордону.
Змістовий модуль 9	
Особливості застосування заходів адміністративного примусу в діяльності органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів	- дослідити функції і призначення органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу в діяльності органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів; - з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.
Змістовий модуль 10	
Заходи адміністративного-примусу в діяльності Національного анти-корупційного бюро України: доктринальний та практичний аспекти	- дослідити функції і призначення Національного антикорупційного бюро України; - охарактеризувати нормативно-правову основу застосування заходів адміністративного примусу в діяльності Національного антикорупційного бюро України; - визначити перелік заходів адміністративного примусу в діяльності Національного анти-корупційного бюро України; з'ясувати особливості застосування окремих заходів адміністративного примусу в діяльності Національного антикорупційного бюро України.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години			Самостійна робота, год	Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні Заняття, год	Практичні /лабораторні заняття, год		Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	15	8	8	-	14	3	3	6
2	15	8	8	-	13	3	3	6
3	15	8	8	-	13	3	3	6
4	15	8	8	-	13	3	3	6

5	15	4	4		13	3	3	6
6	15	4	4		13	3	3	6
7	15	2	2		13	3	3	6
8	15	2	2		13	3	3	6
9	15	2	2		13	3	3	6
10	15	2	2		14	3	3	6
Усього за змістові модулі	150	48	48		132			60
Підсумковий семестровий контроль залік/екзамен	30							40
Загалом	180							100

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Змістовий модуль 1		
1	Загально-правові та доктринальні положення теорії адміністративного примусу	4
2	Поняття, сутність, мета, завдання, призначення та принципи адміністративно-примусової діяльності в Україні.	4
Змістовий модуль 2		
3	Гносеологія заходів адміністративного примусу	4
4	Система органів публічного адміністрування, що здійснюють адміністративно-примусову діяльність: праксеологічний аспект	4
Змістовий модуль 3		
5	Теоретико-правові засади застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення	4
6	Адміністративні стягнення: доктринальний та нормативно-правовий аспекти	4
Змістовий модуль 4		
7	Теорія поліцейських заходів	4
8	Поліцейські заходи примусу: теоретико-правова характеристика	4
Змістовий модуль 5		
9	Заходи адміністративного-примусу в діяльності прокуратури: гносеологія застосування	4

Змістовий модуль 6		
10	Теорія заходів адміністративного-примусу в діяльності Служби безпеки України	4
Змістовий модуль 7		
11	Нормативно-правовий аспект застосування заходів адміністративного-примусу в діяльності органів доходів і зборів	2
Змістовий модуль 8		
12	Специфіка заходів адміністративного-примусу в діяльності органів охорони державного кордону	2
Змістовий модуль 9		
13	Особливості застосування заходів адміністративного примусу в діяльності органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів	2
Змістовий модуль 10		
14	Заходи адміністративного-примусу в діяльності Національного анти-корупційного бюро України: доктринальний та практичний аспекти	2
Разом		48

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1-10	Теоретичне завдання	- Усне опитування і обговорення питань вивченої теми. - Короткі тести/контрольні роботи за пройденим матеріалом.		5
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: - Моделювання практичних ситуацій. - Складання проектів документів. - Вирішення практичних задач, казусів.		15
Усього за змістові модулі	4			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
Залік	Теоретичне завдання	<i>передбачає розгорнуте висвітлення двох питань: теоретичного (має 20 балів) та практичного (має 20 балів).</i>	20 балів - повна відповідь із аргументуванням; 10 балів – часткова вірна відповідь; 0 балів – відсутня відповідь	20
	Практичне завдання		20 балів - повна відповідь із аргументуванням; 10 балів – часткова вірна відповідь; 0 балів – відсутня відповідь	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Підручники, посібники, монографії

1. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
2. Коломоєць Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: Монографія. – Запоріжжя: Поліграф, 2004. – 404 с.
3. Коломоєць Т.О., Кушнір С.М., Шарая А.А., Гаджиева Ш.Н. Правове регулювання державної служби в Україні (найпоширеніші запитання та відповіді): навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Право» освітньої програми «Правознавство». – Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 80 с.
4. Коломоєць Т. О., Кушнір С.М., Шарая А.А., Гаджиева Ш.Н. Правове регулювання державної служби : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Право» освітньої програми «Правознавство». Запоріжжя, 2019 60 с.
5. Шарая А.А. Теорія принципів адміністративно-процедурного права: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 400 с.
6. Коломоєць Т. О., Кушнір С.М., Шарая А. А., Гаджиева Ш.Н. Адміністративне право України : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньої програми «Правознавство». Запоріжжя, 2019. 84 с.
7. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
8. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / (у співавторстві; за заг. ред. Т.О.Коломоєць, В.К.Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 588 с.

9. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення : навч. посіб. для студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова; Запоріж. нац. ун-т. К. : Юрінком Інтер, 2016. 544 с.
10. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: Монографія / За заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. 336 с.
11. Мельник І.В. Застосування заходів адміністративного примусу в умовах розбудови правової держави [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Мельник Ігор Володимирович ; Національна академія внутрішніх справ України. - К., 2004. - 182 арк.
12. Головач А.В. Заходи адміністративного примусу, не пов'язані з відповідальністю, в діяльності органів державної податкової служби України: питання теорії та практики: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Запорізький держ. ун-т. Запоріжжя, 2004. 179 с.
13. Кузьменко В.А. Застосування заходів процесуального примусу в адміністративному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2017. 20 с.
14. Мацелик Т.О. Адміністративний примус в діяльності органів державної податкової служби України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національна академія держ. податкової служби України. Ірпінь, 2005.
15. Корнейчук С.П. Адміністративний примус у діяльності органів примусового виконання рішень судів та інших органів публічної адміністрації [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Держ. ВНЗ "Запоріж. нац. ун-т" М-ва освіти і науки України. Запоріжжя, 2016. 17 с.
16. Курочка М.І. Адміністративне затримання, доставлення та привід у системі заходів примусу : монографія / М. І. Курочка ; Приват. ВНЗ "Львів. ун-т бізнесу та права". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. 174 с.
17. Адміністративний примус в умовах сучасного державотворення та його застосування правоохоронними органами: монографія / Беззубов Д. О. [та ін.] ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ : Леся, 2014. 207 с.
18. Філоненко Т.М. Адміністративно-правовий примус в діяльності органів прокуратури України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Філоненко Тарас Михайлович ; Нац. авіац. ун-т. К., 2013. 20 с.
19. Власова Т.М. Адміністративний примус в діяльності Національного банку України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Власова Тетяна Миколаївна ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2012. - 214 арк.
20. Виприцький А.О. Адміністративний примус в умовах надзвичайного стану [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Виприцький Андрій Олексійович ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Д., 2011. - 20 с.
21. Грянка Г.В. Адміністративно-процесуальний примус (за Кодексом України про адміністративні правопорушення): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Грянка Григорій Володимирович ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. К., 2010.

Статті у періодичних виданнях

1. Дембіцька С.Л. Адміністративний примус в системі заходів державного впливу. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 10. С. 167-170.
2. Гончарук С.Т. Заходи адміністративного примусу під час карантину щодо людей. *Запорізькі правові читання: матеріали Щорічної міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 19–20 травня 2020 року / за заг. ред. Т. О. Коломоєць*. Запоріжжя: Гельветика, 2020. С. 46-50.

3. Загорулько Є.О. Контроль та нагляд за застосуванням заходів адміністративного примусу органами державної виконавчої служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 77-80.
4. Шарая А.А. Адміністративно-примусова діяльність: загальна характеристика. *Молода наука - 2018*: у 4 т. : зб. наук. праць студ., асп. і молод. вчен. / редкол.: М.О. Фролов (ректор) та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. Т. 1 : Фізичні науки. Математичні науки. Економічні науки. Юридичні науки. Історичні науки. С. 303-305.
5. Gurzhiy T. National administrative-delict legislation reforming conceptual background. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2013. № 6. С. 119-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2013_6_11.
6. Kolpakov V. Dominant attributes of administrative delict. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 4. С. 47-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2014_4_10.
7. Комзюк А.Т. The essence, significance and types of the measures of administrative suspension used in the police work. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Вип. 16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_16_29.
8. Kolpakov V.K. A priori determinants of administrativetort. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2014. № 3. С. 130-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2014_3_19.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Митний кодекс України: Закон від 13.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
1. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.
5. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.